

Ana Paula Maia APIE GYVULIUS IR ŽMONES

Iš portugalų kalbos vertė Paulius Stasiūnas



R A R A

Vilnius, 2025

1 SKYRIUS

Edgaras Vilsonas stovi atsirėmęs į savo viršininko, fazendos savininko Milo, kabineto durų staktą; šis maurodamas užbaigia telefoninį pokalbį, nes mauroti išmoko anksti, ganykloje, dar visai mažas, kovodamas su veršiu dėl karvės tešmens. Kabinetas tėra siauras kambarėlis šalia skerdyklos mėsos sektoriaus.

– Norėjote pasikalbėti, senjore?

– Taip, Edgarai, norėjau.

– Klausau, – sako Edgaras Vilsonas įeidamas į kabinetą, nusiima kepurę ir pagarbiai prispaudžia ją prie krūtinės.

– Man reikia, kad nuvažiuotum į mėsainių fabriką paimti pinigų.

– Senjore Milai, o kas skers gyvulius?

Milas pasikaso galvą, panardina pirštus į susivėlusias garbanas.

– Man trūksta darbuotojų, Edgarai. O tavo darbą dar atlieka Luisas, bet jis dabar prižiūri skerdimo liniją. Tuoj, pagalvosiu...

Edgaras Vilsonas tyli, laukia viršininko sprendimo. Jam į galvą nešauna jokia mintis, nes jis neturi įpročio ieškoti sprendimų, kai jam nėra liepta.

– Šiandien skerdykla nebus labai užkrauta, – susimąstęs prataria Milas.

Dar Edgaras Vilsonas neturi įpročio nevykdyti to, kas jam liepta. Milas – darbštus žmogus, keturiolika valandų per parą išitraukęs į skerdyklos veiklą. Edgaro vertinimu, jis – teisingas viršininkas.

– Zeka jau yra keletą kartų skerdęs, ar ne? – paklausia Milas.

– Taip, yra. Bet jis neapsvaigina gyvulių. Jie labai kenčia, senjore Milai. Zeka tai daro nevykusiai.

Milas pasižiūri į darbuotojų sąrašą, į jų užduotis. Šiek tiek pamąsto.

– Zeka dabar subproduktų skyriuje, bet jis tikrai vienintelis variantas, – murma sau tyliai.

– Senjore, jis neapsvaigina gyvulių.

– Jau sakei, Edgarai. O ką aš galiu padaryti? Vis tiek papjauti nudvės, – atsako Milas susinervinęs.

Edgaras išlieka ramus, pilkomis akimis žiūri į viršininką. Suskamba telefonas. Milas atsiliepia ir paprašo minutėlės.

– Edgarai, štai sąskaita. Parašytas adresas. Paimk iš Tonjo pikapo raktelius ir pasakyk Zekai, kad ateitų čia, pas mane.

Edgaras Vilsonas linkteli ir paima sąskaitą. Milas grįžta prie telefono. Edgaras išeidamas kiek padvejoja, bet peržengia kabineto slenkstį ir išėjęs uždaro duris. Jis žengia dvokiančiu, prastai apšviestu koridoriumi ir pasukęs į dešinę atsiduria apsvaiginimo bokse, kuriame kasdien darbuojasi daug valandų. Jaučių ir karvių eilė visada ilga. Darbininkas atidaro vartelius, ir jautis, jau perėjęs apžiūrą ir nupraustas, įeina lėtai, nepatikliai, dairydamasis aplink. Edgaras paima kūjį. Jautis prieina visai arti. Edgaras pažiūri gyvuliui į akis, paglosto kaktą. Jautis trepteli kanopa, viksteli uodega ir nusiprunkščia. Edgaras glosto, ir gyvulio judesiai sulėtėja. Tas glostymas gyvulį kažkaip primigdo, užmezga tarp jo ir Edgaro Vilsono stiprų ryšį, šitaip tarp jų atsiranda abipusis pasitikėjimas. Edgaras į kalkes padažytu nykščiu gyvuliui tarp akių nubrėžia kryžiaus ženklą ir žengia du žingsnius atgal. Toks jo, apsvaigintojo, ritualas. Jis užsimoja kūju ir

tiksliai pataiko į kaktą; kraujui išsiliejus į smegenis gyvulys praranda sąmonę. Ant žemės parkritusį jautį ištinka trumpi traukuliai, tada jis nurimsta. Edgaras tiki, kad jis nepatiria kančių. Dabar gyvulys ilsisi ramiai, be sąmonės, kol kitas darbininkas perveža jį į kitą patalpą, kur jį pakabins žemyn galva ir perrėš gerklę.

Edgaras duoda darbininkui signalą neleisti kito jaučio į boksą. Nueina į subproduktų skyrių ir pakviečia Zeką, tas iškart prisistato. Po kelių minučių Edgaras sunkia širdimi mato, kaip vaikiną šypsodamasis išėjęs iš Milo kabineto traukia link apsvaiginimo bokso. Zeka yra kuoktelėjęs aštuoniolikmetis jaunuolis. Jis mėgsta žiūrėti, kaip gyvuliai kenčia. Mėgsta žudyti. Jau ruošiasi imtis darbo, bet Edgaras įeina į boksą ir įspėja:

– Zeka, turi apsvaiginti gyvulius, supranti? Neduok jiems kentėti.

Zeka ima kūjį, pamoja darbininkui įleisti jautį. Tyčia suduoda netiksliai, ir jautis dejuodamas parkrinta ant grindų, apimtas agonijos raitosi iš skausmo. Zeka užsimoja kūju ir dviem greitais smūgiais suknežina gyvuliui galvą, apsitaško veidą krauju.

– Šitaip, Edgarai? Juk dabar apsvaigintas, argi ne?

Zeka keletą kartų smarkiai sumirksi ir garsiai patraukia seiles per dantis.

Edgaras Vilsonas neatsako į Zekos akibroksštą. Atsuka nugarą ir nueina į tualetą, ten persirengia. Apsivelka džinsus ir susagstomus languotus marškinius. Paėmęs iš Tonjo raktus, traukia iki pikapo ir nusivilia, kad neveikia automobilio radijas.

Nuo tada, kai nebedirba anglių kasyklose, jam pavyko rasti darbo tik su jaučiais, bet iš tikrųjų jis norėtų dirbti su kiaulėmis. Kiaules visada mėgo. Tikisi greitai gauti darbą didelėje kiaulių fermoje vos už kelių kilometrų nuo tos vietos, kur dirba dabar.

Jo tikslus smūgis – retas talentas, kylantis iš slaptingo žolėdžių pažinimo. Jei smūgis per stiprus, gyvulys padvesia ir mėsa sukietėja. Jei gyvulys jaučia baimę, išauga kraujo pH lygis, o tai sugadina mėsos skonį. Ne visiems skerdikams tai rūpi. Edgaras Vilsonas pasimeldžia už kiekvieno skerdžiamo gyvulio sielą ir prieš perpjaunant gerklę jį apsvaigina. Nesididžiuoja savo darbu, bet jei jau reikia, kad kažkas tą darbą nudirbtų, tebūnie tai jis, gailintis tų neprotaujančių būtybių.

Ketvirčiuotų gyvulių mėsa siunčiama į du mėsainių fabrikus ir išdalinama keliems pakuotojams, atsiunčiantiems sunkvežimius paimti siuntų. Edgaras Vilsonas niekada nėra valgęs mėsainio, bet žino, kad mėsa būna sumalta, suspausta ir suformuota į skritulį. Tada išverdama aliejuje,

dedama tarp dviejų apvalios bandelės pusių, su salotų lapais, pomidorais ir padažu. Vieno mėšainio kaina lygi Edgaro gaunamam užmokesčiui už dešimtį paskerstų karvių, nes jis uždirba vos po keletą centų nuo kiekvieno papjauto gyvulio. Jis turi kasdien paskersti daugiau nei šimtą karvių ir jaučių, dirba šešias dienas per savaitę, ilsisi tik sekmdienį. Skerdyklos gamybos tempas didėja, teks samdyti dar vieną apsvaigintoją.

Edgaras Vilsonas beveik valandą turi važiuoti keliu palei upę. Būtent į ją visos regiono skerdyklos suverčia litrų litrus kraujo ir tonas gyvulių vidurių liekanų. Upė teka į jūrą, kaip ir žemės gyvulių kraujas.

Kelkraštyje stovi Erazmas Vagneris, atsirėmęs į dviratį nuleista priekine padanga. Jis vis iškelia nykštį, bet dar nepavyko rasti, kas pavėžėtų. Šiuo keliu daugiausia važiuoja dideli sunkvežimiai, vienas kitas arklio traukiamas vežimas. Didumą laiko šiame staigių vingių ir nelygaus asfalto kelyje išvis nieko nėra.

Edgaras Vilsonas sustabdo pikapą kelkraštyje. Erazmas Vagneris įkelia dviratį į priekabą, atidaro keleivio dureles ir įsėda šalia Edgaro, akivaizdžiai dėkingas.

- Ačiū, kad sustojote. Prakiuro padanga.
- Kur važiuojate?
- Dirbu naujojo mėšainių fabriko statybose.

Edgaras Vilsonas sveikindamasis ištisia dešinę ranką.
Vyras padaro tą patį.

– Erazmas Vagneris. Jūsų paslaugoms.

– Aš dirbu ten, senjoro Milo skerdykloje.

– Žinau, kur ji. Ką jūs ten veikiate?

– Esu apsvaigintojas.

Erazmas Vagneris iki galo nuleidžia langą ir iškišęs pasideda alkūnę. Pavažiavus dar keletą metrų, užliūliuotas šilto ir triukšmingo vėjo, susigraudina.

– Čia žuvo daug žmonių.

Šalikelėje – begalinė mažų kryželių eilė. Visa pravažiuota vietovė paženklinta mirties, tiek kelias, tiek kraštą kertanti užteršta upė.

Edgaras Vilsonas prisidega cigaretę, kitą pasiūlo Erazmui Vagneriui. Debesys susilieja ir uždengia dangų, bet net apsiaukus lietaus ir toliau nė ženkle.

– Kada bus užbaigtas fabrikas?

– Jei darbai nebevėluos, manau, kad per porą trejetą mėnesių.

– Jis bus daug didesnis negu anas. Ar jūs dirbote ir to kito statybose?

– Ne. Tuo metu sėdėjau kalėjime. Išėjau į laisvę kiek anksčiau nei prieš metus.

– Ilgai sėdėjote?

– Ilgiau, nei būčiau norėjęs. Bet skolą gražinau ir dabar esu laisvas mirti, kad ir šiame kelyje. O tai kur kas geriau, nei mirti kalėjime.

– Mirtis laisvėje – sėkminga mirtis.

Kelyje yra įkalnių, pikapas ties jomis sulėtėja ir Edgarui Vilsonui tenka perjungti pavarą į mažesnę, sunkiai stumtelint svirtį. Kelio kairėje, nedidelėje ganykloje, ganosi keletas galvijų. Karvės atrajoja ir ilsisi tarp išpūdingų, į kalnus panašių termitynų, stūksančių žolėje, vidury ganyklos.

– Labai tikėtina, kad gyvulininkystė šiame regione plėsis, – pakomentuoja Erazmas Vagneris.

– Taip, atsiradus dar vienam mėsainių fabrikui reikės daugiau mėsos. Skerdykloj taip pat padaugės darbo.

– Kiek galvijų per dieną paskerdžiat?

– Priklauso nuo to, kiek atsiunčia. Kartais šešiasdešimt, devyniasdešimt. Esu ir šimtą septyniasdešimt per vieną dieną paskerdęs. Vakaro pabaigoj jau nebejuočiau rankos.

– Taip... Visur čia tvyro mirties tvaikas.

Edgaras Vilsonas pritariamai linkteli.

– Jums patinka dirbti skerdykloje?

– Patinka. Kartais nesinori tiek kraujo, tiek mirties, bet... toks jau mano darbas.

Erazmas Vagneris ilgai traukia cigaretę ir iškvėpia dūmus pro langą. Juos išsklaido šiltas, čaižus vėjas.

– Kažkas juk turi dirbti purviną darbą. Kitų purviną darbą. Niekas nenori daryti tokių dalykų. Tam Dievas ir sutveria pasaulyje tokių tipų kaip aš ir jūs.

Edgaras Vilsonas ir toliau žiūri tiesiai į tolį, kiek akys mato, į netikrą liniją, skiriančią kelią nuo dangaus. Tiesiog į liniją, kurios niekada nepasieks.

– Skerdžiant gyvulį baisiausia – žiūrėti jam į akis.

– Ir kas jose matosi?

– Nežinau. Jaučio akių gilumoje nesimato nieko. – Edgaras Vilsonas padaro nerimastingą pauzę. – Žiūriu, bandau ką nors išvelgti, bet nieko nesimato.

Edgaras papurto galvą ir gūžteli pečiais. Išmeta nuorūką pro langą ir iškvepia dūmus iš plaučių.

– Už ką sėdėjote?

– Užmušiau vieną seną niekšą. Visą gyvenimą buvo niekšas.

Edgaras Vilsonas valandėlę sutrinka. Jų galvas apgaubia tylą. Tai kraujo ir mirties išpažintys tų, kurie jau pasmerkti. Palei pat kelią tokių yra ir daugiau – tiek ant žemės, tiek po žeme. Ten glūdi ir niekada nebegrižusiųjų raudų kuždesiai, jie aidai akmenyse, nes kai nėra nieko, kas melstųsi, šaukia akmenys.

Likusią kelionės dalį jie tyli. Erazmas Vagneris dar kartą padėkoja už pavėžėjimą ir nustumia savo dviratį kiaura padanga fabriko link.